

Nr 34

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar angående anslag för budgetåret 1955/56 under försvarets fonder m. m.

(1:a avd.)

Försvarets fonder

Försvarets fastighetsfond

Arméns delfond

1:o) **Smärre nybyggnads- och förändringsarbeten m. m.** I propositionen nr 1 beträffande kapitalbudgeten (bilaga 25, punkt 2, s. 5 och 6 av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över försvarsärenden för den 4 januari 1955) har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att till ifrågavarande ändamål för budgetåret 1955/56 anvisa ett investeringsanslag av 900 000 kronor.

Anslaget är för innevarande budgetår uppfört med 900 000 kronor.

Fortifikationsförvaltningen hemställer, att 2 000 000 kronor anvisas för nästa budgetår.

Departementschefen föreslår, att anslaget uppföres med oförändrat belopp.

Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts förslag och hemställer alltså, att riksdagen må till *Smärre nybyggnads- och förändringsarbeten m. m.* för budgetåret 1955/56 anvisa ett investeringsanslag av 900 000 kronor.

2:o) **Anordnande av lokaler för försvarets forskningsanstalt.** Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 3, s. 6—8) att till ifrågavarande ändamål för budgetåret 1955/56 anvisa ett investeringsanslag av 1 500 000 kronor.

1947—1954 års riksdagar har för detta ändamål för budgetåren 1947/55 anvisat sammanlagt 7 910 000 kronor, varav för budgetåret 1954/55 1 500 000 kronor.

För iordningställande av provisoriska lokaler för vissa delar av forskningsanstalten inom Stockholms luftvärnsregementes förutvarande kasern-

etablissement (kvarteret Garnisonen i Stockholm) har 1951 och 1952 års riksdagar anvisat medel. Ifrågavarande provisoriska lokaler har numera färdigställts och disponeras av anstaltens kansli, delar av avdelning 3 och en mindre del av avdelning 2. Huvuddelen av avdelning 2 är emellertid alltjämt inrymd i lokaler inom Svea artilleriregementes förutvarande kaser-ner. Det torde emellertid bli nödvändigt att utrymma dessa lokaler inom den närmaste framtiden. Delar av avdelning 3 är vidare inrymda i mycket olämpliga lokaler i Frösunda. För att tillgodose de mest angelägna lokal-behoven föreslår departementschefen att permanenta lokaler anordnas för en totalkostnad av omkring 3 500 000 kronor. Lokalerna bör av skäl, som i det följande närmare utvecklas, förläggas till kvarteret Garnisonen. En i huvudsak samlad förläggning inom kvarteret Garnisonen skulle därvid erhållas för de delar av forskningsanstalten, beträffande vilka ett sammanförande under senare år varit aktuellt, nämligen kansliet och avdelningarna 2 och 3 med undantag för dessa avdelningars försöksstationer. Delar av avdelningarna 2 och 3 kommer dock även därefter att vara inrymda i lokaler av mindre god beskaffenhet på annat håll. För detta lokalbehov och för att tillgodose behovet av lokaler för utvidgningar inom forskningsanstalten kommer inom en relativt nära framtid ytterligare bebyggelse att bli nödvändig, vilken bebyggelse ävenledes bör ske inom kvarteret Garnisonen. Däremot torde icke inom överskådlig tid erfordras nya byggnader för de delar av forskningsanstalten, som för närvarande är inrymda i de nu färdigställda provisoriska lokalerna. Dessa lokaler är nämligen av god beskaffenhet.

Såsom tidigare anförts bör forskningsanstaltens nya lokaler enligt departementschefens mening förläggas till kvarteret Garnisonen. Vid riksdagsbehandling av lokalfrågan för forskningsanstalten har emellertid betänkligheter yppats beträffande lämpligheten att förlägga huvuddelen av en institution av detta slag i en storstad. Departementschefen vill därför framhålla att säkerhetssynpunkterna icke förbisetts. Lokalerna inom kvarteret Garnisonen är huvudsakligen avsedda för ren laboratorieverksamhet, beräkningsarbeten och administrativa uppgifter. För mera riskfylld verksamhet disponerar forskningsanstalten sina försöksstationer. Risken för förstörelse vid krigsfall kan vidare elimineras genom att verksamheten i sådant läge förläggas på annat håll. Av avgörande betydelse är emellertid att försvarsforskningen i fred beredes möjligheter att arbeta så effektivt som möjligt. Härför fordras att forskarna har nära tillgång till landets ledande tekniska och vetenskapliga institutioner, att förbindelsen med staber, förvaltningar och andra berörda organ inom försvaret är den bästa möjliga och att rekryteringen av forskare icke försvåras genom att anstalten har ett isolerat läge. Dessa önskemål torde enligt departementschefen väl tillgodoses genom förläggningen av huvuddelen av anstalten inom kvarteret Garnisonen.

Departementschefen hemställer, att anslaget för nästa budgetår uppföres med 1 500 000 kronor, motsvarande kostnaderna för att påbörja uppförandet av ifrågavarande lokaler.

Utskottet har tidigare understrukit önskvärdheten av att en stabilisering kommer till stånd i fråga om forskningsanstaltens lokalförhållanden och hälsar därför med tillfredsställelse, att förslag nu framlägges till en mera permanent lösning av anstaltens lokalfrågor. Förslaget innebär, att permanenta lokaler anordnas för anstalten inom Stockholms luftvärnsregementes förutvarande etablissemang inom kvarteret Garnisonen i Stockholm för en totalkostnad av omkring 3 500 000 kronor, varav 1 500 000 kronor äskas för nästa budgetår för påbörjande av arbetena. Utskottet anser sig på de av departementschefen anförda skälen icke böra framställa någon erinran mot att lokalerna förläggas till angiven plats. Jämväl den begärda medelsanvisningen tillstyrkes av utskottet.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må till *Anordnande av lokaler för försvarets forskningsanstalt* för budgetåret 1955/56 anvisa ett investeringsanslag av 1 500 000 kronor.

3:o) **Byggnadsåtgärder, erforderliga för effektivisering av värnpliktsutbildningen.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 4, s. 8), innebärande en anslagsminskning av 200 000 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Byggnadsåtgärder, erforderliga för effektivisering av värnpliktsutbildningen*, för budgetåret 1955/56 anvisa ett investeringsanslag av 800 000 kronor.

4:o) **Byggnadstekniska brandskyddsåtgärder.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 5, s. 8 och 9), innebärande en anslagsminskning av 100 000 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Byggnadstekniska brandskyddsåtgärder* för budgetåret 1955/56 anvisa ett investeringsanslag av 100 000 kronor.

5:o) **Skyddsanordningar vid arméns anläggningar.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 6, s. 9), innebärande en anslagsminskning av 100 000 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Skyddsanordningar vid arméns anläggningar* för budgetåret 1955/56 anvisa ett investeringsanslag av 100 000 kronor.

6:o) **Förråd för armén.** Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 7, s. 10 och 11) att till ifrågavarande ändamål för budgetåret 1955/56 anvisa ett investeringsanslag av 6 000 000 kronor.

1952—1954 års riksdagar har för detta ändamål för budgetåret 1952/55 anvisat sammanlagt 13 000 000 kronor, varav för budgetåret 1954/55 6 000 000 kronor.

För byggande av garage åt stridsvagnar av centuriontyp, som beräknas bli levererade under åren 1955 och 1956, erfordras, framhåller departementschefen, förhållandevis stor medelsanvisning. Kostnaderna beräknas totalt till 8 600 000 kronor, varav 4 600 000 kronor erfordras för tiden till och med budgetåret 1955/56. Departementschefen föreslår att av sistnämnda belopp 1 000 000 kronor anvisas på tilläggsstat för innevarande budgetår.

Ehuru jämväl i övrigt betydande byggnadsbehov redovisas under anslaget kan departementschefen icke förorda någon höjning av detsamma utan föreslår att anslaget för nästa budgetår uppföres med oförändrat belopp, 6 000 000 kronor. Av anslaget bör omkring 3 600 000 kronor avses för stridsvagnsgarage.

Utskottet. Under erinran om att riksdagen under förevarande anslagsrubrik för innevarande budgetår anvisat ett tilläggsanslag av 1 000 000 kronor finner utskottet sig böra godtaga Kungl. Maj:ts förslag till medelsanvisning för nästa budgetår.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må till *Förråd för armén* för budgetåret 1955/56 anvisa ett investeringsanslag av 6 000 000 kronor.

7:o) **Vissa byggnadsarbeten för armén.** Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 8, s. 11 och 12) att till ifrågavarande ändamål för budgetåret 1955/56 anvisa ett investeringsanslag av 2 200 000 kronor.

Efter förslag av Kungl. Maj:t i 1953 och 1954 års statsverkspropositioner har riksdagen för detta ändamål för budgetåren 1953/55 anvisat 4 840 000 kronor, varav för innevarande budgetår 2 300 000 kronor. Riksdagen har härjämte för samma ändamål till vissa i arbetslöshetsbekämpande syfte anordnade arbeten på tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1953/54 anvisat 350 000 kronor.

Departementschefen framhåller, att det ekonomiska läget icke lämnar möjlighet att annat än i begränsad utsträckning tillgodose de byggnadsbehov som redovisas under anslaget. Departementschefen kan därför icke förorda att högre belopp än 2 200 000 kronor anvisas, vilket innebär en anslagsminskning med 100 000 kronor. Det förutsättes få ankomma på Kungl. Maj:t att besluta om byggnadsprogrammets närmare utformning.

Utskottet tillstyrker den äskade medelsanvisningen och har icke något att erinra mot att det får ankomma på Kungl. Maj:t att besluta om byggnadsprogrammets närmare utformning.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må till *Vissa byggnadsarbeten för armén* för budgetåret 1955/56 anvisa ett investeringsanslag av 2 200 000 kronor.

8:o) **Ordnande av Svea artilleriregementes och Stockholms tygstations förläggningar å Järvafältet.** Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 10, s. 13—17) medgiva att verkstadslokaler för Stockholms tygstation må komma till utförande i huvudsak i enlighet med av departementschefen i statsrådsprotokollet över försvarsärenden för den 4 januari 1955 framlagt förslag.

För uppförande av verkstadslokaler för Stockholms tygstation är medel inräknade i de anslag om sammanlagt 20 095 000 kronor, som riksdagen efter förslag av Kungl. Maj:t i propositionerna 1939:140, 1941:1, 1945:97 och 1949:2 anvisat under förevarande anslagsrubrik.

Stockholms tygstation arbetar för närvarande under mycket ogynnsamma förhållanden. Verkstadsdriften är visserligen i huvudsak koncentrerad till en enda plats, den s. k. artillerigården i fastigheten Riddargatan 13 i Stockholm, men de lokaler som där står till buds är mycket otidsenliga. Arbetarskyddsstyrelsen har i skrivelse till Kungl. Maj:t den 20 oktober 1953 hemställt att åtgärder för förbättring av lokal- och arbetsförhållandena för verkstadsdriften snarast möjligt måtte vidtagas. Provisoriska åtgärder i sådant syfte har beslutats av Kungl. Maj:t den 30 december 1954. Det oaktat är det, framhåller departementschefen, synnerligen angeläget att tygstationens lokalfrågor blir definitivt lösta.

Olika förslag hava framförts beträffande den lämpligaste utformningen av de nya verkstadslokalerna. Då denna fråga i 1952 års statsverksproposition senast förelades riksdagen räknade departementschefen med att verkstaden, som då, enligt prisläget den 1 april 1951, kostnadsberäknades till 12 800 000 kronor, skulle förläggas i berg. Departementschefen ifrågasatte emellertid en begränsning av byggnadsprogrammet, varigenom en kostnadsminskning kunde ernås. Enligt vad fortifikationsförvaltningen anfört torde en sådan begränsning emellertid icke vara möjlig. Kostnaderna enligt dagens prisläge för en anläggning av detta slag torde ligga betydligt högre än angivna 12 800 000 kronor. En mindre kostsam lösning av frågan måste därför enligt departementschefens mening sökas.

Enligt ett av armétygförvaltningen nu framlagt förslag skall en friliggande tygverkstad för en kostnad av omkring 7 100 000 kronor uppföras på kronan tillhörig mark i anslutning till ett i Stockholms närhet befintligt bergförråd, som icke längre skall utnyttjas för sitt nuvarande ändamål. Den optiska verkstaden föreslås dock bli förlagd skyddad i berganläggningen medan denna i övrigt föreslås bli utnyttjad för viss tygstationen tillhörig materiel, som för närvarande är upplagd i förråd vid Solvalla. Genom att tygverkstaden förlägges i anslutning till berglokalerna kan, såsom armétygförvaltningen framhållit, kravet på bergskydd frångås. En nära kontakt med tygstationens förråd är vidare till fördel för tygverkstaden med hänsyn till reservdelsförsörjningen i fred. Tygverkstaden bör dimensioneras så att den ersätter dels samtliga nu under Stockholms tygstation lydande verkstäder och dels vid truppförbanden inom Stockholms garnison befintliga verkstäder så långt detta är lämpligt. Nybyggnad av

tygverkstad för Svea ingenjörkår, vilket objekt anmälts för riksdagen i 1953 års statsverksproposition (bil. 25, sid. 11) och därvid kostnadsberäknats till 1 500 000 kronor, behöver till följd härav icke utföras.

Genom centraliseringen av verkstadsdriften kan vidare avsevärda rationaliseringsvinster göras. Armétygförvaltningen räknar med att cirka 1 000 000 kronor årligen kan sparas som en följd av att arbetet kan utföras i ändamålsenliga lokaler och med effektiv utrustning. Den nu föreslagna lösningen medför fördelar även så till vida att de förråd och den mark vid Solvalla, som för närvarande disponeras av tygstationen, friställes och kan disponeras för annat statligt ändamål eller, om så visar sig lämpligt, försälgas. Vidare torde försäljning kunna ske av det kronan tillhöriga område som reserverats för tygverkstaden för dess utförande i berg. Av tygstationen för närvarande disponerade verkstadslokaler vid Riddargatan och på andra håll kan härjämte utnyttjas för annat ändamål.

Utöver i det föregående angivna kostnad för själva tygverkstaden uppkommer vissa kostnader för utrymning av bergförrådet och för flyttning till detta av den vid Solvalla upplagda materielen. Kostnaderna för utrymningen av bergförrådet skulle emellertid under alla förhållanden ha blivit nödvändiga.

Såsom framgår av det anförda är, framhåller departementschefen vidare, fördelarna med det nu framlagda förslaget påtagliga. Kostnaderna för tygverkstaden begränsas till nästan hälften av det belopp, som en verkstad i berg beräknades kosta enligt prisläget den 1 april 1951. Jämväl i övrigt uppkommer besparingar till avsevärda belopp. Departementschefen tillstyrker därför att tygverkstaden kommer till utförande i huvudsak i enlighet med det nu framlagda förslaget. Den tilltänkta lärlingsverkstaden synes dock icke för närvarande böra utföras. Härigenom uppkommer en kostnadsminskning i förhållande till armétygförvaltningens förslag med omkring 450 000 kronor. De medel, i runt tal 4 200 000 kronor, som för ifrågavarande ändamål finnes disponibla under anslaget Ordnande av Svea artilleriregementes och Stockholms tygstations förläggningar å Järvafältet, torde förslå för de arbeten, som beräknas kunna utföras under budgetåret 1955/56.

Utskottet. Enligt Kungl. Maj:ts föreliggande förslag skola nya verkstadslokaler, kostnadsberäknade till omkring 6 650 000 kronor, anordnas för Stockholms tygstation, varvid medelsbehållningen, i runt tal 4 200 000 kronor, under ett äldre anslag förutsättes få tagas i anspråk för bestridande av kostnaderna för de arbeten, som beräknas kunna utföras under budgetåret 1955/56. Den centralisering av verkstadsdriften, som ett genomförande av förslaget medför, föranleder bland annat, att den för 1953 års riksdag anmälda nybyggnaden av tygverkstad för Svea ingenjörkår, kostnadsberäknad till 1 500 000 kronor, icke behöver utföras.

Utskottet finner stora fördelar vara förenade med det av departementschefen framlagda förslaget och tillstyrker därför, att tygstationens verkstadslokaler komma till utförande i huvudsak i enlighet med förslaget.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må medgiva, att verkstadslokaler för Stockholms tygstation må komma till utförande i huvudsak i enlighet med av departementschefen i statsrådsprotokollet över försvarsärenden för den 4 januari 1955 framlagt förslag.

Marinens delfond

9:o) **Smärre nybyggnads- och förändringsarbeten m. m.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 11, s. 17 och 18), innebärande en anslagsökning av 50 000 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Smärre nybyggnads- och förändringsarbeten m. m.* för budgetåret 1955/56 anvisa ett investeringsanslag av 500 000 kronor.

10:o) **Byggnadstekniska brandskyddsåtgärder.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 12, s. 18), innebärande oförändrad medelsanvisning, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Byggnadstekniska brandskyddsåtgärder* för budgetåret 1955/56 anvisa ett investeringsanslag av 50 000 kronor.

11:o) **Skyddsanordningar vid marinens anläggningar.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 13, s. 18), innebärande en anslagsminskning av 75 000 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Skyddsanordningar vid marinens anläggningar* för budgetåret 1955/56 anvisa ett investeringsanslag av 50 000 kronor.

12:o) **Anordnande av vissa förråd och garage.** Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 14, s. 18 och 19) att till ifrågavarande ändamål för budgetåret 1955/56 anvisa ett investeringsanslag av 700 000 kronor.

Efter förslag av Kungl. Maj:t i 1951—1954 års statsverkspropositioner har riksdagen för detta ändamål för budgetåren 1951/55 anvisat sammanlagt 1 275 000 kronor, varav för budgetåret 1954/55 200 000 kronor. Av ett äldre anslag har härjämte kunnat disponeras 300 000 kronor.

I medelsäskandena för budgetåret 1954/55 framlade fortifikationsförvaltningen en plan över behovet av medel för förråd och garage under budgetåren 1954/58. Fortifikationsförvaltningen framlägger i medelsäskandena för nästa budgetår en överarbetad och mer detaljerad plan rörande ifrågavarande medelsbehov. Ämbetsverket hemställer att 2 150 000 kronor måtte anvisas för budgetåret 1955/56.

Med hänsyn till omfattningen av redovisade förrådsbehov föreslår departementschefen, att anslaget för nästa budgetår uppräknas med 500 000 kronor till 700 000 kronor. Medlen torde få användas för de mest angelägna av de i förrådsplanen angivna objekten.

Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts förslag och hemställer alltså, att riksdagen må till *Anordnande av vissa förråd och garage* för budgetåret 1955/56 anvisa ett investeringsanslag av 700 000 kronor.

13:o) **Vissa byggnadsarbeten för marinen.** Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 15, s. 19—22) att till ifrågavarande ändamål för budgetåret 1955/56 anvisa ett investeringsanslag av 5 200 000 kronor.

Efter förslag av Kungl. Maj:t i 1953 och 1954 års statsverkspropositioner har riksdagen för detta ändamål å riksstaten för budgetåren 1953/55 anvisat 6 200 000 kronor. Riksdagen har härjämte för samma ändamål till vissa i arbetslöshetsbekämpande syfte anordnade arbeten på tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1953/54 anvisat 350 000 kronor.

I enlighet med vad som förutsatts i 1953 års statsverksproposition (bil. 25, s. 18) har vidare till nu förevarande anslag överförts den 30 juni 1953 förefintlig behållning på anslagen Byggnadsåtgärder, erforderliga för effektivisering av värnpliktsutbildningen, Modernisering av vissa anläggningar vid marinen samt Bostadsbyggnader vid marinen. Medelsanvisningen å sistnämnda tre anslag uppgår till sammanlagt 4 275 000 kronor.

För ändamål, som avses med förevarande anslag, uppgår den sammanlagda medelsanvisningen således till 10 825 000 kronor.

Fortifikationsförvaltningen har i sina medelsäskanden för nästa budgetår i en sammanställning upptagit de för budgetåren 1949/55 förut anmälda och alltjämt aktuella byggnadsföretag, för vilka medelsbehov föreligger, samt därutöver vissa nya arbetsobjekt, som föreslagits av chefen för marinen. Den sammanlagda kostnaden har beräknats till 16 095 000 kronor enligt prisläget den 1 april 1954. Fortifikationsförvaltningen hemställer att till Vissa byggnadsarbeten för marinen för budgetåret 1955/56 måtte anvisas 16 000 000 kronor.

Under förevarande anslagsrubrik har vidare upptagits till behandling en av fortifikationsförvaltningen anmäld fråga om medel för vissa byggnader vid Berga.

Vid anmälan av propositionen 1953: 200 angående flyttning av Stockholms örlogsbas anförde departementschefen, att det icke var möjligt att taga ställning till det av örlogsbasutredningen föreslagna utbyggnadsprogrammet för örlogsstationen vid Berga. Departementschefen förklarade vidare att en översyn borde företagas rörande behovet av byggnadsåtgärder därstädes, varvid möjligheterna av en begränsning av byggnadsprogrammet borde undersökas.

Sedermera har Kungl. Maj:t uppdragit åt fortifikationsförvaltningen att i samråd med chefen för marinen överse behovet av byggnadsåtgärder för örlogsstationen vid Berga och till Kungl. Maj:t inkomma med härav föranlett förslag. Ifrågavarande översyn pågår men har ännu ej fortskridit så långt att förslag i ämnet kan föreläggas 1955 års riksdag.

I anslutning till beslut av Kungl. Maj:t den 11 september 1953 att kasern II på Skeppsholmen fick upplåtas till byggnadsstyrelsen för konsthögskolans räkning, har fråga uppkommit att under innevarande budgetår vid Berga uppföra några av de byggnader som örlogsbasutredningen beräknat erforderliga i samband med utflyttningen av örlogsbasen (jfr prop. 1954: 1, bil. 25, s. 16). Fortifikationsförvaltningen har den 4 juli 1954 framlagt förslag i ämnet, innebärande att två kaserner, sjukhus, skolbyggnad, värmecentral samt vissa utvändiga arbeten vid marinens underofficersskola skall utföras vid Berga. Dessa byggnader, som bedömts oundgängligen nödvändiga för att kasern II skall kunna frigöras, kan utföras utan föregripande av den pågående översynen av byggnadsbehovet vid Berga. Kostnaderna beräknas till totalt 4 160 000 kronor. Genom beslut den 24 september 1954 har Kungl. Maj:t bemyndigat fortifikationsförvaltningen att för påbörjande av ifrågavarande arbeten anlita investeringsanslaget Vissa byggnadsarbeten för marinen intill ett belopp av 1 500 000 kronor. Fortifikationsförvaltningen hemställer nu att resterande medel (4 160 000 — 1 500 000 =) 2 660 000 kronor jämte 40 000 kronor för fortsatta planeringsarbeten eller sammanlagt 2 700 000 kronor anvisas för budgetåret 1955/56.

Departementschefen föreslår att för nästa budgetår 2 700 000 kronor beräknas under förevarande anslag för uppförande av de föreslagna byggnaderna vid Berga.

Vad angår övriga, under förevarande anslagsrubrik redovisade investeringsbehov är det enligt departementschefen icke möjligt att tillgodose desamma annat än i begränsad utsträckning. För dessa ändamål beräknar departementschefen för nästa budgetår ett belopp av 2 500 000 kronor.

Anslaget bör således för nästa budgetår uppföras med 5 200 000 kronor, vilket innebär en ökning med 1 700 000 kronor.

Utskottet tillstyrker, att medel i enlighet med Kungl. Maj:ts förslag anvisas för uppförande av angivna byggnader vid Berga. Departementschefens beräkningar av medelsbehovet i övrigt under anslaget ha icke givit utskottet anledning till erinran.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må till *Vissa byggnadsarbeten för marinen* för budgetåret 1955/56 anvisa ett investeringsanslag av 5 200 000 kronor.

Flygvapnets delfond

14:o) **Smärre nybyggnads- och förändringsarbeten m. m.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 17, s. 22), innebärande en anslagsökning av 50 000 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Smärre nybyggnads- och förändringsarbeten m. m.* för budgetåret 1955/56 anvisa ett investeringsanslag av 500 000 kronor.

15:o) **Vissa flygfältsarbeten m. m.** Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 18, s. 22—24) att dels medgiva, att flygfältsarbeten m. m. vid flygvapnet må komma till utförande i av departementschefen i statsrådsprotokollet över försvarsärenden för den 4 januari 1955 angiven omfattning, dels ock till *Vissa flygfältsarbeten m. m.* för budgetåret 1955/56 anvisa ett investeringsanslag av 30 000 000 kronor.

1947—1954 års riksdagar har för detta ändamål för budgetåren 1947/55 anvisat sammanlagt 121 900 000 kronor, varav för budgetåret 1954/55 25 000 000 kronor. Riksdagen har härjämte för samma ändamål till vissa i arbetslöshetsbekämpande syfte anordnade arbeten på tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1952/53 anvisat 1 250 000 kronor. Vidare har riksdagen medgivit att flygfältsarbeten i viss utsträckning må igångsättas utöver beloppet av anvisade medel.

I medelsäskandena för budgetåret 1954/55 framlade flygförvaltningen en ny flygfältsplan, 1953 års flygfältsplan, för vilken närmare redogjorts i 1954 års statsverksproposition. De totala investeringar som erfordras för genomförande av nämnda plan beräknas för närvarande till omkring 160 000 000 kronor. Enligt flygförvaltningen bör dessa investeringar fördelas på fyra år, motsvarande en årlig medelstilldelning av omkring 40 000 000 kronor. Av de medel som flygförvaltningen äskar för nästa budgetår belöper huvuddelen på kostnader för anläggande av flygsäkerhetsskäl av en andra startbana på vissa av flygflottiljflygfälten, iordningställande av vissa krigsflygfält så att de kan utnyttjas av moderna flygplan samt anordnande av skyddade uppställningsplatser för flygplanen. För att vårt flygvapen skall kunna effektivt utnyttjas är det, framhåller departementschefen, av största vikt att flygvapnet disponerar över ett tillräckligt antal baser och att flygplanen erhåller en skyddad uppställning. Departementschefen anser det främst med hänsyn härtill nödvändigt med en avsevärd höjning av anslaget. Departementschefen föreslår att detta för nästa budgetår uppräknas med 5 000 000 kronor till 30 000 000 kronor. Kungl. Maj:t bör liksom tidigare beredas möjlighet medgiva att flygfältsarbeten får igångsättas för en viss kostnad utöver anslagsbeloppet, förslagsvis för nästa budgetår 6 000 000 kronor. Det förutsättes få ankomma på Kungl. Maj:t att besluta om byggnadsprogrammets närmare utformning.

Utskottet anser sig i likhet med departementschefen böra förorda en avsevärd höjning av förevarande anslag. Den föreslagna uppräknings av anslaget med 5 000 000 kronor till 30 000 000 kronor tillstyrkes av utskottet.

Såsom departementschefen föreslagit bör åt Kungl. Maj:t liksom tidigare beredas möjlighet medgiva, att flygfältsarbeten få igångsättas för en viss kostnad utöver anslagsbeloppet. Utskottet har icke något att erinra mot att kostnadsramen härför för nästa budgetår fastställas till 6 000 000 kronor. I enlighet med vad departementschefen förutsatt bör det få ankomma på Kungl. Maj:t att besluta om byggnadsprogrammets närmare utformning.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må

a) medgiva, att flygfältsarbeten m. m. vid flygvapnet må komma till utförande i av departementschefen i statsrådsprotokollet över försvarsärenden för den 4 januari 1955 angiven omfattning;

b) till *Vissa flygfältsarbeten m. m.* för budgetåret 1955/56 anvisa ett investeringsanslag av 30 000 000 kronor.

16:o) **Byggnadstekniska brandskyddsåtgärder.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 19, s. 24), innebärande oförändrad medelsanvisning, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Byggnadstekniska brandskyddsåtgärder* för budgetåret 1955/56 anvisa ett investeringsanslag av 50 000 kronor.

17:o) **Skyddsanordningar vid flygvapnets anläggningar.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 20, s. 24), innebärande en anslagsminskning av 75 000 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Skyddsanordningar vid flygvapnets anläggningar* för budgetåret 1955/56 anvisa ett investeringsanslag av 50 000 kronor.

18:o) **Flygfältsbelysning m. m.** Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 21, s. 24 och 25) att till ifrågavarande ändamål för budgetåret 1955/56 anvisa ett investeringsanslag av 1 500 000 kronor.

För belysningsanläggningar m. m. vid ett flertal flygflottiljer har 1951—1954 års riksdagar för budgetåren 1951/55 anvisat sammanlagt 3 200 000 kronor.

Flygförvaltningen äskar under förevarande anslag för nästa budgetår ett belopp av 2 120 000 kronor. Av de arbeten som flygförvaltningen anmält är särskilt anordnande av banljusanläggningar samt uppmontering av radio- och radaranläggningar av mycket hög angelägenhetsgrad. Ifrågavarande

anläggningar utgör enligt departementschefen en nödvändig förutsättning för flygtjänstens bedrivande, och arbetena därmed bör icke uppskjutas. Departementschefen föreslår att anslaget, vars benämning bör något jämkas, för nästa budgetår uppföres med 1 500 000 kronor, vilket innebär en höjning med 700 000 kronor.

Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts förslag och hemställer alltså, att riksdagen må till *Flygfältsbelysning m. m.* för budgetåret 1955/56 anvisa ett investeringsanslag av 1 500 000 kronor.

19:o) **Vissa byggnadsarbeten för flygvapnet.** Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 22, s. 25—27) att till ifrågavarande ändamål för budgetåret 1955/56 anvisa ett investeringsanslag av 2 400 000 kronor.

Efter förslag av Kungl. Maj:t i 1953 och 1954 års statsverkspropositioner har riksdagen för detta ändamål för budgetåren 1953/55 anvisat 8 000 000 kronor. Härjämte har riksdagen för budgetåren 1949/53 till Byggnadsåtgärder i samband med ändring i flygvapnets organisation anvisat sammanlagt 10 700 000 kronor. I enlighet med vad som förutsatts i 1953 års statsverksproposition har den 30 juni 1953 förefintlig behållning på sistnämnda anslag överförs till nu förevarande anslag.

För ändamål, som avses med förevarande anslag, uppgår den sammanlagda medelsanvisningen således till 18 700 000 kronor.

Fortifikationsförvaltningen har i sina medelsäskanden för nästa budgetår i en sammanställning upptagit de för budgetåren 1950/55 förut anmälda och alltjämt aktuella byggnadsföretag, för vilka medelsbehov föreligger, samt därutöver vissa nya arbetsobjekt. Den sammanlagda kostnaden har beräknats till 24 500 000 kronor enligt prisläget den 1 april 1954.

Chefen för flygvapnet har föreslagit att 10 000 000 kronor äskas för budgetåret 1955/56 för utförande av de mest angelägna byggnadsföretagen. Fortifikationsförvaltningen hemställer att ifrågavarande belopp måtte anvisas. För egen del räknar departementschefen för nästa budgetår med en medelsanvisning av 2 400 000 kronor under förevarande anslag, vilket innebär en minskning med 1 600 000 kronor. Det förutsättes få ankomma på Kungl. Maj:t att besluta om byggnadsprogrammets närmare utformning.

Utskottet finner sig böra godtaga Kungl. Maj:ts förslag till medelsanvisning, som innebär en anslagsminskning av 1 600 000 kronor, och har icke något att erinra mot vad departementschefen anfört i fråga om byggnadsprogrammets närmare utformning.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må till *Vissa byggnadsarbeten för flygvapnet* för budgetåret 1955/56 anvisa ett investeringsanslag av 2 400 000 kronor.

Befästningars delfond

20:o) **Anordnande av vissa fartygstunnlar.** Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 24, s. 27 och 28) att till ifrågakvarande ändamål för budgetåret 1955/56 anvisa ett investeringsanslag av 4 000 000 kronor.

1948—1954 års riksdagar har för detta ändamål för budgetåren 1948/55 anvisat sammanlagt 28 500 000 kronor, varav för budgetåret 1954/55 8 000 000 kronor. Av ett äldre anslag har härjämte kunnat disponeras 310 000 kronor. Anslagsmedlen avses för fyra olika anläggningar.

Departementschefen föreslår, att för nästa budgetår anvisas 4 000 000 kronor för fortsatta arbeten på redan beslutade objekt. Anslagsminskningen utgör 4 000 000 kronor.

Utskottet tillstyrker, att arbetena kommer till utförande i föreslagen omfattning och har icke något att erinra mot den äskade medelsanvisningen.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må till *Anordnande av vissa fartygstunnlar* för budgetåret 1955/56 anvisa ett investeringsanslag av 4 000 000 kronor.

21:o) **Berghangarer.** Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 25, s. 28 och 29) att till ifrågakvarande ändamål för budgetåret 1955/56 anvisa ett investeringsanslag av 13 700 000 kronor.

1949—1954 års riksdagar har för detta ändamål för budgetåren 1949/55 anvisat sammanlagt 56 000 000 kronor, varav för budgetåret 1954/55 13 700 000 kronor. Anslagsmedlen avses för berghangarer vid fem flygflottiljer.

Anläggningarna har beräknats kosta tillhopa 69 700 000 kronor enligt prisläget den 1 april 1954.

Då 56 000 000 kronor hittills anvisats för ändamålet skulle 13 700 000 kronor återstå att anvisa för att färdigställa dessa objekt. Anläggningarna beräknas bli färdigställda under budgetåret 1955/56. Fortifikationsförvaltningen har under hand förklarat att svårigheter föreligger att med säkerhet beräkna de slutliga kostnaderna för anläggningarna med hänsyn bland annat till deras storlek och att någon eller några av dem därför kan komma att bli dyrare än beräknat. Departementschefen förutsätter emellertid att hangarerna får färdigställas även om kostnaderna skulle visa sig bli något högre än som här angivits.

Utskottet finner sig böra tillstyrka Kungl. Maj:ts förslag till medelsanvisning, som innebär oförändrat anslagsbelopp, och har icke något att er-

inra mot vad departementschefen anfört i fråga om byggnadsprogrammets färdigställande.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må till *Berghangarer* för budgetåret 1955/56 anvisa ett investeringsanslag av 13 700 000 kronor.

22:o) **Anordnande av vissa drivmedelsförråd.** Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 26, s. 29 och 30) att till ifrågavarande ändamål för budgetåret 1955/56 anvisa ett investeringsanslag av 3 500 000 kronor.

1948—1954 års riksdagar har för utbyggnad av bombsäkra lagringsanläggningar för försvaret anvisat tillhopa 36 900 000 kronor, varav för innevarande budgetår 7 000 000 kronor.

Fortifikationsförvaltningen hemställer för nästa budgetår om ett anslag av 10 487 000 kronor, varav 2 467 000 kronor avses för fullföljande av ifrågavarande byggnadsprogram och 8 020 000 kronor för ytterligare ett antal anläggningar m. m.

Departementschefen föreslår, att anslaget för nästa budgetår uppföres med 3 500 000 kronor. Detsamma bör enligt departementschefen i första hand användas för att fullfölja redan beslutade anläggningar samt därutöver för att sätta i gång arbeten med anordnande av inpumpningsledningar från järnväg till vissa flygflottiljers drivmedelsförråd.

Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts förslag till medelsanvisning. Beträffande anslagets användning biträder utskottet vad departementschefen härutinnan föreslagit.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må till *Anordnande av vissa drivmedelsförråd* för budgetåret 1955/56 anvisa ett investeringsanslag av 3 500 000 kronor.

23:o) **Vissa ammunitionsförråd.** Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 27, s. 30 och 31) att till ifrågavarande ändamål för budgetåret 1955/56 anvisa ett investeringsanslag av 4 500 000 kronor.

För ifrågavarande ändamål anvisade medel uppgå till 41 535 850 kronor.

Medlen avses för tre större centrala ammunitionsförråd för försvarsgrenarnas gemensamma behov samt för bergförråd och friliggande förråd för améns behov.

Fortifikationsförvaltningen anmäler i sina medelsäskanden för nästa budgetår att kostnaderna för ifrågavarande anläggningar enligt prisläget den 1 april 1954 beräknas till 49 128 850 kronor. För fullföljande av byggnadsprogrammet erfordras således (49 128 850 — 41 535 850 =) 7 593 000 kronor, varav för budgetåret 1955/56 4 943 000 kronor.

Fortifikationsförvaltningen hemställer vidare för nästa budgetår om medel för utförande av ytterligare ett antal anläggningar m. m. — anmälda i föregående års äskanden — för en beräknad totalkostnad av 32 750 000 kronor. Härav avses 10 000 000 kronor för ett nytt centralförråd, 6 050 000 kronor för ett större och ett mindre bergförråd, 10 000 000 kronor för friliggande förråd samt återstoden för modernisering av vissa äldre förråd och för personalbostäder vid ett centralförråd, som för närvarande är under byggnad. För budgetåret 1955/56 erfordras för ifrågavarande nya objekt 10 350 000 kronor.

Ämbetsverket hemställer således att för nästa budgetår anvisas (4 943 000 + 10 350 000 =) 15 293 000 kronor.

Departementschefen anser sig icke kunna tillstyrka att för detta ändamål anvisas mer än 4 500 000 kronor för nästa budgetår, vilket innebär en anslagsminskning av 1 500 000 kronor. Anslaget bör enligt departementschefen i första hand användas för att fortsätta redan beslutade objekt. Därutöver torde, om så erfordras, få påbörjas uppförande av personalbostäder vid ett centralförråd, som för närvarande är under byggnad.

Utskottet har icke något att erinra mot att medel för de av departementschefen angivna ändamålen anvisas i enlighet med Kungl. Maj:ts förslag.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må till *Vissa ammunitionsförråd* för budgetåret 1955/56 anvisa ett investeringsanslag av 4 500 000 kronor.

24:o) **Anordnande av vissa förråd för marinen m. m.** Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 28, s. 31 och 32) att till ifrågavarande ändamål för budgetåret 1955/56 anvisa ett investeringsanslag av 1 400 000 kronor.

1954 års riksdag har för detta ändamål anvisat 600 000 kronor. Riksdagen har härjämte för samma ändamål till vissa i arbetslöshetsbekämpande syfte anordnade arbeten på tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1953/54 anvisat 410 000 kronor. Anslagsmedlen avses för ett artilleriammunitions- och torpedförråd i berg, personalbostäder vid ett annat dylikt förråd och för friliggande ammunitionsförråd.

Fortifikationsförvaltningen anmäler i sina medelsäskanden för nästa budgetår att kostnaderna för ifrågavarande förråd m. m. enligt prisläget den 1 april 1954 beräknas till 2 410 000 kronor. Återstående medelsbehov (2 410 000 — 1 010 000 =) 1 400 000 kronor, som i sin helhet belöper på bergförrådet, erfordras för budgetåret 1955/56.

För vissa nya objekt beräknar fortifikationsförvaltningen för nästa budgetår 8 100 000 kronor.

Ämbetsverket hemställer således att för nästa budgetår anvisas sammanlagt 9 500 000 kronor.

Ehuru mycket angelägna och omfattande förrådsbehov redovisas under anslaget anser sig departementschefen med hänsyn till nödvändigheten att begränsa utgifterna för kapitalinvesteringar icke kunna tillstyrka medelsanvisning för annat ändamål än färdigställande av det redan beslutade bergförrådet. Anslaget bör enligt departementschefen således uppföras med 1 400 000 kronor, vilket innebär en höjning med 800 000 kronor.

Utskottet. Med hänsyn till nödvändigheten av att begränsa utgifterna för kapitalinvesteringar finner utskottet sig i likhet med departementschefen icke böra tillstyrka högre anslagsbelopp än 1 400 000 kronor, vilket bör avses för färdigställande av det redan beslutade bergförrådet.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må till *Anordnande av vissa förråd för marinen m. m.* för budgetåret 1955/56 anvisa ett investeringsanslag av 1 400 000 kronor.

25:o) **Uppställningsplatser för radarstationer.** Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 29, s. 32 och 33) att till ifrågavarande ändamål för budgetåret 1955/56 anvisa ett investeringsanslag av 2 000 000 kronor.

1950—1954 års riksdagar har för detta ändamål anvisat sammanlagt 22 200 000 kronor, varav för budgetåret 1954/55 3 500 000 kronor. Riksdagen har härjämte för samma ändamål till vissa i arbetslöshetsbekämpande syfte anordnade arbeten på tilläggsstat II till riksstaten för budgetåren 1952/54 anvisat sammanlagt 972 000 kronor. Av ett äldre anslag har vidare kunnat disponeras 1 021 000 kronor. För ändamålet disponibla medel uppgår således till $(22\,200\,000 + 972\,000 + 1\,021\,000 =)$ 24 193 000 kronor.

Fortifikationsförvaltningen anmäler i sina medelsäskanden för nästa budgetår att kostnaden för anläggningar som färdigställts eller påbörjats med anlåtande av sålunda disponibla medel enligt prisläget den 1 juli 1954 uppgår till 25 238 000 kronor. För slutförande av dessa anläggningar erfordras således $(25\,238\,000 - 24\,193\,000 =)$ 1 045 000 kronor, vilket belopp i sin helhet erfordras för budgetåret 1955/56.

Fortifikationsförvaltningen framlägger nu förslag om anordnande av ytterligare ett antal uppställningsplatser m. m. Arbetena, som till en del anmälts i föregående års äskande, kostnadsberäknas till 35 200 000 kronor enligt prisläget den 1 april 1954. För ifrågavarande nya objekt erfordras för budgetåret 1955/56 16 480 000 kronor.

För nästa budgetår äskar fortifikationsförvaltningen således $(1\,045\,000 + 16\,480\,000 =)$ 17 525 000 kronor.

Med hänsyn till nödvändigheten att i möjligaste mån hålla nere utgifterna för kapitalinvesteringar anser sig departementschefen icke kunna tillstyrka högre anslag för nästa budgetår än 2 000 000 kronor. Anslaget, som således minskas med 1 500 000 kronor, bör enligt departementschefen användas

för slutförande av redan påbörjade objekt och för tillgodoseende av de mest angelägna av föreslagna nya objekt.

Utskottet. Såsom utskottet vid sin behandling av motsvarande anslag föregående år uttalade, är det i hög grad önskvärt, att ifrågavarande anläggningar färdigställas i om möjligt samma takt som radarmaterielen levereras. Med hänsyn emellertid till investeringsläget anser utskottet sig icke böra frångå Kungl. Maj:ts förslag till medelsanvisning, vilket innebär en anslagsminskning av 1 500 000 kronor.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må till *Uppställningsplatser för radarstationer* för budgetåret 1955/56 anvisa ett investeringsanslag av 2 000 000 kronor.

26:o) **Vissa fortifikatoriska anordningar för kustartilleribatterier.** Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 30, s. 33 och 34) att till ifrågavarande ändamål för budgetåret 1955/56 anvisa ett investeringsanslag av 6 000 000 kronor.

För ändamålet anvisade medel uppgår till 24 664 000 kronor, avsedda för elva kustartilleribatterier jämte vissa andra arbeten. Totalkostnaderna här för beräknas enligt prisläget den 1 april 1954 till 33 194 000 kronor.

För nästa budgetår äskar fortifikationsförvaltningen 14 400 000 kronor, varav 5 030 000 kronor för fullföljande av byggnadsprogrammet och återstoden för vissa nya objekt.

Departementschefen föreslår att för detta ändamål anvisas 6 000 000 kronor för nästa budgetår, vilket innebär en anslagsminskning med 1 000 000 kronor. Anslaget bör enligt departementschefen i första hand användas för att fortsätta redan beslutade objekt. Därjämte synes få påbörjas dels en ytterligare etapp i utbyggnaden av vissa batterier och dels anordningar i anledning av ombestyckning av ett annat batteri, vilka sistnämnda arbeten kostnadsberäknats till 660 000 kronor.

Utskottet, som anser sig böra tillstyrka Kungl. Maj:ts förslag till medelsanvisning under förevarande punkt, har icke något att erinra mot vad departementschefen anfört i fråga om anslagets användning.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må till *Vissa fortifikatoriska anordningar för kustartilleribatterier* för budgetåret 1955/56 anvisa ett investeringsanslag av 6 000 000 kronor.

27:o) **Anordnande av vissa lokaler för luftbevakningen m. m.** Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 31, s. 34 och 35) att till ifrågavarande ändamål för budgetåret 1955/56 anvisa ett investeringsanslag av 2 000 000 kronor.

För ändamålet anvisade medel uppgår till 21 885 000 kronor. Anslagsmedlen avses för utbyggnad av stridslednings- och luftbevakningsorganisationen i enlighet med en av fortifikationsförvaltningen i medelsäskandena för budgetåret 1954/55 framlagd plan.

Fortifikationsförvaltningen anmäler i sina medelsäskanden för nästa budgetår att kostnaderna för genomförande av nämnda plan enligt prisläget den 1 april 1954 beräknas till oförändrat 46 542 000 kronor. För fullföljande av utbyggnadsplanen erfordras således (46 542 000 — 21 885 000 =) 24 657 000 kronor. Härav erfordras för budgetåret 1955/56 9 787 000 kronor, varav 387 000 kronor för färdigställande av en påbörjad anläggning och återstoden för ännu icke påbörjade arbeten.

Fortifikationsförvaltningen hemställer således att för nästa budgetår anvisas 9 787 000 kronor.

Departementschefen anser sig icke kunna tillstyrka att anslaget — vilket bör erhålla den jämkade benämning, som framgår av anslagsrubriken — för nästa budgetår uppföres med högre belopp än 2 000 000 kronor. Anslagsmedlen bör enligt departementschefen användas för fortsatta arbeten enligt den föreliggande utbyggnadsplanen.

Utskottet finner sig böra tillstyrka, att utbyggnaden av luftbevakningslokaler m. m. får fortsättas enligt departementschefens förslag. Mot den nästa budgetår äskade medelsanvisningen, som innebär en anslagsminskning av 1 500 000 kronor, har utskottet icke något att erinra.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må till *Anordnande av vissa lokaler för luftbevakningen m. m.* för budgetåret 1955/56 anvisa ett investeringsanslag av 2 000 000 kronor.

28:o) **Tygmaterieförråd i berg.** Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 32, s. 35 och 36) att till ifrågavarande ändamål för budgetåret 1955/56 anvisa ett investeringsanslag av 7 000 000 kronor.

Av de medel som riksdagen anvisat under förevarande anslag för budgetåren 1950/55 har 7 000 000 kronor avsetts för utförande av tygmaterieförråd och tygverkstad för *Bodens tygstation*.

Fortifikationsförvaltningen anmäler i sina medelsäskanden för nästa budgetår att det återstående medelsbehovet för ifrågavarande anläggning, kostnadsberäknad till oförändrat 11 100 000 kronor, utgör (11 100 000 — 7 000 000 =) 4 100 000 kronor, vilket belopp i sin helhet erfordras för budgetåret 1955/56.

För uppförande av en tygverkstad i berg för *Göteborgs garnison* har av de under förevarande rubrik för budgetåren 1953/54 och 1954/55 anvisade anslagen disponerats sammanlagt 1 090 000 kronor. Såsom framgår av 1953 års statsverksproposition (bil. 25, s. 35) disponeras för ändamålet ytterligare 2 800 000 kronor av ett äldre anslag.

Fortifikationsförvaltningen anför i sina medelsäskanden för nästa budgetår att kostnaden för anläggningen enligt prisläget den 1 april 1954 beräknas till oförändrat 8 200 000 kronor. Det återstående medelsbehovet utgör således (8 200 000 — 1 090 000 — 2 800 000 =) 4 310 000 kronor, varav 2 100 000 kronor erfordras för budgetåret 1955/56.

För påbörjande av vissa arbeten för anordnande i en gruva av centralt tygmaterieförråd för Karlsborgs tygstation har Kungl. Maj:t genom beslut den 17 mars 1950 ställt 400 000 kronor till fortifikationsförvaltningens förfogande från det under arméns delfond för budgetåret 1946/47 till Vissa byggnadsarbeten m. m. anvisade investeringsanslaget.

Fortifikationsförvaltningen anmäler i sina medelsäskanden för nästa budgetår att det återstående medelsbehovet för denna anläggning, vilken kostnadsberäknats till oförändrat 2 000 000 kronor, utgör (2 000 000 — 400 000 =) 1 600 000 kronor, vilket belopp i sin helhet erfordras för budgetåret 1955/56.

Fortifikationsförvaltningen anmäler härjämte att för påbörjande av ytterligare två anläggningar — ett centralförråd för tygmateriel och en berganläggning för radar- och signalverkstäder — vilka anläggningar kostnadsberäknats till 1 200 000 kronor respektive 19 300 000 kronor, erfordras 4 200 000 kronor för budgetåret 1955/56. Vidare erfordras ytterligare för samma budgetår 3 000 000 kronor för anordnande av utrymmen för lagring av torrbatterier.

För nästa budgetår äskar fortifikationsförvaltningen således under förevarande anslagsrubrik (4 100 000 + 2 100 000 + 1 600 000 + 4 200 000 + 3 000 000 =) 15 000 000 kronor.

Departementschefen framhåller, att för budgetåret 1955/56 erfordras en väsentligt ökad medelstildelning för de anläggningar, som är under utförande. Vidare anser departementschefen det angeläget att medel anvisas för att anordna utrymmen för lagring av torrbatterier. Departementschefen föreslår att anslaget för nästa budgetår uppföres med 7 000 000 kronor, innebärande en anslagshöjning med 4 000 000 kronor. Av anslaget avses omkring 500 000 kronor för anordnande av nämnda lagringsutrymmen, och återstoden för de anläggningar, som redan påbörjats.

Utskottet anser angeläget, att den dyrbara och värdefulla materiel, varom här är fråga, förses med uppställningsplatser för att kunna på ett ändamålsenligt sätt utnyttjas och skyddas. Utskottet finner sig därför böra tillstyrka, att anslaget i enlighet med Kungl. Maj:ts förslag höjes med 4 000 000 och alltså uppföres med 7 000 000 kronor. Medelsanvisningen synes lämpligen böra användas på sätt departementschefen förordat.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må till Tygmaterieförråd i berg för budgetåret 1955/56 anvisa ett investeringsanslag av 7 000 000 kronor.

29:o) **Utvidgning av flygverkstad.** Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 33, s. 36 och 37) att till ifrågavarande ändamål för budgetåret 1955/56 anvisa ett investeringsanslag av 800 000 kronor.

För ifrågavarande ändamål anvisade medel uppgår till 3 700 000 kronor. I sina medelsäskanden för innevarande budgetår angav fortifikationsförvaltningen totalkostnaden till 4 500 000 kronor.

Fortifikationsförvaltningen anmäler i sina medelsäskanden för nästa budgetår att en undersökning rörande möjligheterna till en kostnadsminskning företagits i samråd med flygförvaltningen. Undersökningen har emellertid givit till resultat att den angivna totalkostnaden 4 500 000 kronor icke kan minskas. Ämbetsverket hemställer nu att resterande medel (4 500 000 — 3 700 000 =) 800 000 kronor måtte anvisas för nästa budgetår för slutförande av arbetena.

Departementschefen tillstyrker förslaget.

Utskottet. Vid sin behandling föregående år av motsvarande anslag framhöll utskottet, att undersökning borde verkställas i syfte att nedbringa kostnaderna. Företagen sådan undersökning har emellertid, såsom av ärendet framgår, visat, att någon minskning av kostnaderna icke synes möjlig att genomföra. Vid sådant förhållande finner utskottet sig böra tillstyrka, att 800 000 kronor anvisas för slutförande av ifrågavarande arbeten.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må till *Utvidgning av flygverkstad* för budgetåret 1955/56 anvisa ett investeringsanslag av 800 000 kronor.

30:o) **Fullträffsäkra uppehållsplatser.** Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 34, s. 37 och 38) att till ifrågavarande ändamål för budgetåret 1955/56 anvisa ett investeringsanslag av 3 000 000 kronor.

1951—1954 års riksdagar har för detta ändamål för budgetåren 1950/55 anvisat sammanlagt 37 800 000 kronor, varav för budgetåret 1954/55 5 000 000 kronor. Utöver dessa anslagsmedel disponeras för samma ändamål sammanlagt 6 995 000 kronor från anslag under statens allmänna fastighetsfond m. fl. För ändamålet disponibla medel uppgår således till 44 795 000 kronor.

Kostnaderna för genomförande av en av överbefälhavaren i samråd med berörda myndigheter upprättad generalplan beräknades i fortifikationsförvaltningens medelsäskanden för budgetåret 1954/55 till 81 500 000 kronor enligt prisläget den 1 april 1953.

Enligt de principer, som fastställts vid 1951 års riksdag, skall för anordnandet av bergrum, gemensamma för militära och civila myndigheter, tillämpas en centralt uppgjord plan. Samtliga kostnader för ifrågavarande

uppehållsplatser skall redovisas under försvarets fastighetsfond. De medel som för motsvarande ändamål tidigare anvisats på andra fonder har även, i den mån de icke belöper på rent civila anläggningar, överförts till försvarets fastighetsfond.

I föregående års statsverksproposition (bil. 25, s. 38) framhöll departementschefen att den fortsatta utbyggnaden måste ske i långsammare takt än tidigare. Med hänsyn till angelägenheten att begränsa investeringarna anser departementschefen det nödvändigt att ifrågavarande anslag ytterligare nedräknas. Departementschefen föreslår därför att för nästa budgetår anvisas 3 000 000 kronor. Av anslagsbeloppet avses omkring 2 000 000 kronor för militära ändamål, medan återstoden förutsättes skola fördelas mellan ifrågakommande civila ändamål.

Utskottet. Ehuru de anläggningar, om vilka här är fråga, äro särskilt betydelsefulla ur det totala försvarets synpunkt, anser utskottet sig dock med hänsyn till rådande investeringsläge icke böra frångå Kungl. Maj:ts förslag, vilket innebär en anslagsminskning av 2 000 000 kronor. Mot den av departementschefen föreslagna fördelningen av anslaget på militära och civila ändamål har utskottet icke något att erinra.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må till *Fullträffsäkra uppehållsplatser* för budgetåret 1955/56 anvisa ett investeringsanslag av 3 000 000 kronor.

31:o) **Övriga befästningsarbeten.** Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 35, s. 39) att till ifrågavarande ändamål för budgetåret 1955/56 anvisa ett investeringsanslag av 2 000 000 kronor.

Å riksstaten för innevarande budgetår är för detta ändamål uppfört ett investeringsanslag av 2 000 000 kronor. Riksdagen har härjämte för samma ändamål till vissa i arbetslöshetsbekämpande syfte anordnade arbeten på tillägsstat II till riksstaten för budgetåret 1953/54 anvisat 5 340 000 kronor.

Fortifikationsförvaltningen har beräknat det sammanlagda medelsbehovet under nästa budgetår till i runt tal 38 000 000 kronor.

Departementschefen framhåller, att det statsfinansiella läget och försvarets begränsade byggnadskvot ej lämnar möjlighet att tillgodose dessa byggnadsbehov annat än i mycket obetydlig omfattning. För att möjliggöra att de mest angelägna arbetena skall kunna komma till stånd föreslår departementschefen att under förevarande anslagsrubrik anvisas oförändrat 2 000 000 kronor. Det förutsättes få ankomma på Kungl. Maj:t att efter närmare utredning rörande de olika arbetenas angelägenhetsgrad fatta beslut om anslagsmedlens fördelning.

Utskottet, Kungl. Maj:ts förslag och vad departementschefen i samband därmed anfört med avseende å anslagsmedlens fördelning har icke givit utskottet anledning till erinran.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må till *Övriga befästningsarbeten* för budgetåret 1955/56 anvisa ett investeringsanslag av 2 000 000 kronor.

Försvarets fabriksfond

32:o) **Anskaffning av maskiner och utrustning m. m. för försvarets fabriksstyrelse.** Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 36, s. 39 och 40) att till ifrågavarande ändamål för budgetåret 1955/56 anvisa ett investeringsanslag av 2 000 000 kronor.

Anslaget är för innevarande budgetår uppfört med 3 000 000 kronor.

Försvarets fabriksstyrelse äskar för nästa budgetår ett anslag av 4 300 000 kronor, varav 2 000 000 kronor avses för den nyanskaffning, som erfordras i samband med den fortlöpande rationaliseringen av driften, och 2 300 000 kronor för de nyanskaffningsbehov, som sammanhänger med utökningar av driften eller tillkomsten av nya produktionsenheter, huvudsakligen för maskinanskaffningar för en ammunitionsreservfabrik med pjäshylsfabrik.

Departementschefen anser sig icke kunna tillstyrka, att anslaget för nästa budgetår uppföres med högre belopp än 2 000 000 kronor, vilket innebär en anslagsminskning av 1 000 000 kronor.

Utskottet anser sig i nuvarande läge icke kunna tillstyrka högre medelsanvisning än Kungl. Maj:t föreslagit, varför utskottet hemställer,

att riksdagen må till *Anskaffning av maskiner och utrustning m. m. för försvarets fabriksstyrelse* för budgetåret 1955/56 anvisa ett investeringsanslag av 2 000 000 kronor.

33:o) **Försvarets fabriksverks dispositionsanslag.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 37, s. 40), innebärande oförändrat anslagsbelopp, hemställer utskottet,

att riksdagen må såsom *Försvarets fabriksverks dispositionsanslag* för budgetåret 1955/56 anvisa ett investeringsanslag av 100 000 kronor.

34:o) **Diverse byggnadsarbeten.** Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 38, s. 40 och 41) att till ifrågavarande ändamål för budgetåret 1955/56 anvisa ett investeringsanslag av 2 000 000 kronor.

1951—1954 års riksdagar har för detta ändamål anvisat sammanlagt 2 270 000 kronor.

För nästa budgetår äskar fabriksstyrelsen dels 3 385 000 kronor för utförande av vissa av styrelsen tidigare anmälda byggnadsföretag, nämligen skyddsrum vid Carl Gustafs stads gevärsfaktori, centrala torpedverkstaden och ammunitionsfabriken Zakrisdal, och dels 2 000 000 kronor för fortsatt utbyggnad av en ammunitionsreservfabrik med pjäshylsfabrik, eller sammanlagt 5 385 000 kronor.

Kostnaden för ammunitionsreservfabriken med pjäshylsfabrik angavs i 1954 års statsverksproposition till 8 835 000 kronor. Fabriksstyrelsen beräknar för närvarande kostnaderna till 10 300 000 kronor, beroende bland annat på ökade kostnader för vissa skyddsanordningar inom anläggningen. Ämbetsverket framhåller i detta sammanhang svårigheten att exakt beräkna kostnaderna på grund av anläggningens karaktär och storleksordning. Såsom vidare framgår av 1954 års statsverksproposition har av äldre anslag 5 330 000 kronor avsetts för denna anläggning. Genom beslut av Kungl. Maj:t den 3 september 1954 har fabriksstyrelsen härjämte bemyndigats att för detta ändamål av ett äldre anslag disponera ytterligare 1 508 798 kronor ävensom 500 000 kronor av förevarande anslag. Till anläggningens slutliga färdigställande erfordras därefter ytterligare i runt tal 2 961 000 kronor, av vilka 2 000 000 kronor erfordras under budgetåret 1955/56 och återstoden under budgetåret 1956/57.

Departementschefen föreslår att för nästa budgetår anvisas 2 000 000 kronor att i huvudsak användas för fortsatt utbyggnad av ammunitionsreservfabriken. Anslagshöjningen utgör 1 000 000 kronor.

Utskottet har icke något att erinra mot Kungl. Maj:ts förslag. På förekommen anledning vill utskottet framhålla, att liksom tidigare medgivits i fråga om anslagen till byggnadsarbeten vid armén, marinen och flygvapnet hinder icke böra möta för Kungl. Maj:t att inom ramen för den av riksdagen beslutade medelsanvisningen under förevarande anslag låta utföra byggnadsarbeten av angelägen eller brådskande art, oaktat dessa icke blivit i statsverkspropositionen anmälda för riksdagen.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må till *Diverse byggnadsarbeten* för budgetåret 1955/56 anvisa ett investeringsanslag av 2 000 000 kronor.

Statens utlåningsfonder

35:o) **Värnpliktslånefonden.** Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 41, s. 42 och 43) att till ifrågavarande ändamål för budgetåret 1955/56 anvisa ett investeringsanslag av 100 000 kronor.

För fondens verksamhet har för budgetåren 1945/53 och 1954/55 anvisats investeringsanslag av sammanlagt 2 700 000 kronor, varav för sistnämnda budgetår 200 000 kronor.

Försvarets socialbyrå hemställer för nästa budgetår om ett anslag för ändamålet av 100 000 kronor. Förslaget tillstyrkes av departementschefen.

Utskottet. Då av försvarets socialbyrås redogörelse i ärendet synes framgå, att behov föreligger av ytterligare medel för ifrågavarande låneverksamhet, tillstyrker utskottet, att ett investeringsanslag anvisas i enlighet med Kungl. Maj:ts förslag.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må till *Värnpliktslånefonden* för budgetåret 1955/56 anvisa ett investeringsanslag av 100 000 kronor.

Uppskjutna frågor

36:o) Utskottet kommer framdeles att avgiva utlåtande i fråga om nedan nämnda av Kungl. Maj:t under följande punkter framställda förslag, nämligen

punkten 9: Vissa markförvärv för armén,

punkten 16: Vissa markförvärv för marinen,

punkten 23: Vissa markförvärv för flygvapnet,

punkten 39: Uppförande av centrala tvätt- och reparationsanstalter samt

punkten 40: Anskaffning av maskiner och annan utrustning för centrala tvätt- och reparationsanstalter;

vilket utskottet härmed får för riksdagen

anmäla.

Stockholm den 18 februari 1955

På statsutskottets vägnar:

MARTIN SKOGLUND

Närvarande: se under utlåtandet nr 33